

GEORGE ENESCU
FESTIVAL

6 septembrie, ora 17.00

Generozitate prin muzică

---

27 august - 24 septembrie 2023
festivalenescu.ro

Program

CONCERTELE DE LA ATENEU

Ateneul Român

ORCHESTRA GEWANDHAUS DIN LEIPZIG

HERBERT BLOMSTEDT dirijor

Schubert Simfonia nr. 5 în si bemol major D 485

Allegro / Andante con moto / Menuetto, Allegro / Allegro vivace

Pauză (15 minute)

Berwald Poemul simfonic *Amintiri din Alpii norvegieni*

Berwald Simfonia nr. 3 în do major, *Singulière*

Allegro fuocososo / Adagio – Scherzo – Adagio / Finale: Presto

Franz Schubert (1797-1828): Simfonia a V-a

Schubert a început să compună la o vârstă fragedă și dacă urmărim catalogul creației sale, aflăm că în anul 1816 (la 19 ani) când a terminat simfoniile a IV-a și a V-a, era deja autorul a unui număr mare de lucrări camerale, simfonice și vocal-simfonice. Fusese elev la Școala de stat cu internat de la Viena și angajat în Corul Capelei Imperiale de Curte, studiasse pianul, orga și compoziția. A devenit el însuși profesor de școală, dar a părăsit destul de repede această ocupație, căci îl împiedica să creeze și prefera să-și prezinte lucrările în diverse saloane, cele mai multe în casele prietenilor săi.

Simfonia a V-a, una dintre cele mai fermecătoare din creația sa, pare să se fi născut sub influența lui Mozart, căci într-o filă din jurnalul său, Schubert nota: „Notele magice ale muzicii lui mă bântuie ...în așa fel le reține sufletul meu că îmi luminează existența și nicio împrejurare nu va putea să le șteargă...”

Chiar ansamblul orchestral, mai redus ca număr de instrumente (nu are alămuri și nici percuție), amintește de unele simfonii mozartiene. Melodica, de asemenea, păstrează ambianța clasică, dar îl recunoaștem imediat pe marele creator de lied în desenele fluente, elegante, cu farmec vocal, care caracterizează aproape toate teme simfoniei.

Forma de sonată construită în prima parte este foarte clară, cu două idei, cea dintâi mai sprintă, a doua mai lirică, dar cu o punte în acorduri dramatice ce pătrund apoi și în dezvoltare. Liedul se instalează în partea a doua, plin de lirism în prima secțiune, mai dureros în cea de a doua. Contraste bazate mai ales pe cromatisme și numeroase modulații în tonalități destul de îndepărtate, alternanța major-minor, care va deveni caracteristică la Schubert, apar și în Menuetul cu trio dar și în ultima mișcare, o sonată concentrată, străbătută de un suflu primăvăratec.

Franz Berwald (1796-1868): Poemul simfonic *Amintire din Alpii norvegieni* și Simfonia a III-a *Singulière*

Considerat primul compozitor scandinav romantic, Franz Berwald a lăsat o creație bogată cuprinzând lucrări concertante, simfonice, camerale – instrumentală și vocală –, muzică de scenă, corală, opere, operete și muzică vocal-simfonică.

S-a născut în Suedia, la Stockholm, dintr-o familie de muzicieni de origine germană. A studiat vioara cu tatăl său; a concertat încă din copilărie și a făcut parte din Orchestra Operei Regale la vârsta de 16 ani. A studiat contrapunctul și compoziția, atât în țara sa, cât și în Germania, la Berlin, unde a obținut o bursă în 1829. După 10 ani s-a mutat la Viena, apoi, peste un timp, a început să călătorească în Suedia, Austria, Germania și Paris. În patria sa a revenit definitiv abia în 1849.

Program

Deși pregătirea lui Berwald era foarte solidă, întreaga sa viață a fost marcată de o grea luptă pentru a se afirma ca muzician, lucrările sale fiind apreciate mai mult în străinătate decât în Suedia. Pentru a-și câștiga existența, a fost obligat să apeleze la abilitățile lui tehnice: a înființat o clinică inventând aparate ortopedice și mai târziu a fost managerul unei fabrici de sticlă și al uneia de cherestea. I s-au cântat puține lucrări în timpul vieții. Abia în ultimii ani, după ce a fost primit în societatea Mozarteum din Salzburg, i s-au recunoscut meritele și în Suedia, unde în 1864 a fost ales membru al Academiei de Muzică din Stockholm și numit profesor de compoziție tot aici.

Din cele cinci poeme simfonice compuse în anii 1841-1842, cel mai cunoscut a devenit cel intitulat **Amintire din Alpii norvegieni**. Este un tablou cu multe nuanțe pastorale, de mici dimensiuni și cu o atmosferă nordică puțin încheșată. După introducerea îngândurată a coardelor grave la unison, reluată de suflătorii de lemn, se desfășoară o formă de sonată cu teme mai senine, apoi în dezvoltare au loc episoade mișcate, energice, sugerând, poate, o furtună. Cu totul originală este încheierea în sonorități rarefiate deasupra cărora răsună un melancolic solo de... trombon.

Franz Berwald a compus patru simfonii (cea din tinerețea sa a rămas neterminată), fiecare cu o denumire care indică o caracterizare generală: prima *Sérieuse*, a doua *Capricieuse*, a treia *Singulière*, a patra *Naïve*.

Cea de-a treia, **Singulara**, scrisă în 1845, are o reală ambianță nordică prin desenul melodic al temelor, prin înveșmântările orchestrale și densitatea sonoră. Prima parte începe cu o introducere care pornește de la coardele grave și urcă treptat prin toate registrele orchestrei spre luminozitatea suflătorilor, după care urmează o formă de sonată bazată pe motive înrudite dar intens transformate creând contrastele necesare. *Scherzoul* tumultuos introdus în *Adagio*, întrerupe viziunea serafică și transparentă a părții a doua. Finalul conține un rondo-sonată, foarte energic, unde, în cupletul central pe post de dezvoltare, intervine o nouă temă și un fragment din *Adagio*.

Cu toate că Berwald mai păstrează în limbajul său elemente clasice, orientarea romantică se vedește în folosirea principiului ciclic, a unei armonii colorate cu multe cromatisme, a modulațiilor neașteptate și a orchestrației în care suflătorii, și mai ales alămurile, participă foarte activ la construcția discursului. Simfonia a III-a nu s-a interpretat în timpul vieții compozitorului (prima audiție a avut loc abia în 1905) și, ca cele mai multe dintre lucrările sale, a stârnit interesul muzicienilor și publicului abia în a doua jumătate a secolului al XX-lea.

Olga Grigorescu

Orchestra

Gewandhausorchester este cea mai veche orchestră simfonică civică din lume. A fost fondată în 1743 de un grup de 16 reprezentanți ai nobilimii și cetățeni obișnuiți, care au format o societate de concerte cu numele *Das Große Concert*. Când și-a stabilit reședința în casa de comerț a negustorilor de textile din oraș (Gewandhaus) în 1781, ansamblul și-a asumat numele de *Gewandhausorchester*. Mulți muzicieni celebri au fost numiți în funcția de *Gewandhauskapellmeister* (director muzical și dirijor principal), printre care Johann Adam Hiller, Felix Mendelssohn Bartholdy, Arthur Nikisch și Kurt Masur.

©Eric Kemnitz

După numirea sa în 2005, mandatul lui Riccardo Chailly în funcția de *Gewandhauskapellmeister* s-a încheiat în 2016, cu un fenomenal succes. Andris Nelsons a preluat funcția de capelmaestru al orchestrei *Gewandhaus* în stagiunea 2017/18.

Contribuția unică a *Gewandhausorchester* la bogăția muzicală istorică și actuală a Europei a fost recunoscută prin acordarea Mărcii Patrimoniului Cultural European. Iubitorii de muzică din întreaga lume apreciază paleta sonoră caracteristică, ce distinge *Gewandhausorchester* de toate celelalte orchestre simfonice. Această identitate sonoră unică, împreună cu diversitatea deosebit de bogată a repertoriului pe care *Gewandhausorchester* îl interpretează, este cultivată în peste 200 de spectacole în fiecare an în cele trei roluri ale orchestrei: ca orchestră de concert la *Gewandhaus*, orchestră a Operei din Leipzig și orchestră pentru reprezentațiile săptămânale ale cantatelor de Bach cu *Thomanerchor* în Biserica St. Thomas.

Gewandhausorchester a susținut turnee în întreaga lume începând din 1916 și se bucură de o prezență aproape de neegalat în mass-media (radio, televiziune, CD și DVD). Totodată, se remarcă prin influența semnificativă asupra dezvoltării tradiției muzicii simfonice. De-a lungul istoriei sale, orchestra a colaborat cu dirijori, soliști și compozitori renumiți din întreaga lume. *Gewandhausorchester* a interpretat integrala simfoniilor de Beethoven în timpul vieții acestuia (1825/26), precum și primul ciclu de simfonii de Bruckner în primă audiție (1919/20). Preludiul la *Die Meistersinger von Nürnberg* de Wagner, Concertul pentru pian și orchestră nr. 5 – *Concertul Imperial* de Beethoven, Concertul pentru vioară și *Deutsches Requiem* de Brahms și Simfonia a VII-a de Bruckner sunt doar o parte din bogăția repertoriului simfonic de bază care a fost interpretat în premieră de *Gewandhausorchester*. Chiar și în prezent, orchestra comandă și lansează în premieră lucrări noi în fiecare stagiune.

O contribuție decisivă la dezvoltarea repertoriului simfonic trebuie atribuită celebrului *Gewandhauskapellmeister*, Felix Mendelssohn Bartholdy. În timpul mandatului său, din 1835 până în 1847, a condus numeroase lucrări în primă audiție, atât proprii precum Concertul pentru vioară, Simfonia *Scotiană* și Uvertura *Ruy Blas*, cât și ale altor compozitori, printre care și Simfonia în Do major de Schubert și Simfoniile I, a II-a și a IV-a din creația lui Robert Schumann. Prin introducerea unor noi concepte repertoriale – inovatoare pentru acea vreme – Mendelssohn a sensibilizat publicul prezent la *Gewandhaus* cu muzica vremurilor trecute, readucând la viață interpretarea creației simfonice de Johann Sebastian Bach.

Dirijor

Oricine a asistat la concertele lui **Herbert Blomstedt** și a experimentat concentrarea sa asupra esenței muzicii, precizia în frazarea detaliilor așa cum apar în partitură, tenacitatea în ceea ce privește implementarea unei viziuni estetice, este posibil să fi fost uimit de cât de puține măsuri despotice au fost necesare pentru înfăptuirea acestor scopuri. În esență, Herbert Blomstedt a reprezentat întotdeauna acel tip de artist a cărui competență profesională și autoritate naturală fac superfluu orice accent exterior. Munca sa ca dirijor este indisolubil legată de etosul său religios și uman, iar interpretările sale îmbină o deosebită fidelitate față de partitură și precizie analitică, cu o sensibilitate sufletească ce trezește muzica la o viață vibrantă. În cei peste șaiszeci de ani de carieră, a dobândit respectul nemărginit al lumii muzicale.

©Eric Kemnitz

Născut în Statele Unite ale Americii, Herbert Blomstedt a studiat la Uppsala, New York, Darmstadt și Basel, debutând ca dirijor în 1954 cu Orchestra Filarmonică din Stockholm. Ulterior, a fost dirijor șef al Filarmonicii din Oslo, al Orchestrelor Radio din Suedia și Danemarca și al Staatskapelle Dresden. De-a lungul timpului, a devenit director muzical al Orchestrei Simfonice din San Francisco, dirijor șef al Orchestrei Simfonice NDR și director muzical al Orchestrei Gewandhaus din Leipzig.

Primele orchestre cu care a colaborat în rolul de dirijor au fost orchestrele din San Francisco, Leipzig, Copenhaga, Stockholm și Dresda, precum și Orchestra Simfonică din Bamberg și Orchestra Simfonică NHK. Din 2019, este membru de onoare al Filarmonicii din Viena.

Herbert Blomstedt deține mai multe titluri de *Doctor Honoris Causa*, este membru ales al Academiei Regale Suedeze de Muzică și a fost decorat cu Marea Cruce Federală de Merit germană.

La vârsta înaintată de 95 de ani, el continuă să se aplece la conducerea tuturor orchestrelor internaționale de top cu o prezență mentală și fizică bună, cu o vervă și un impuls artistic impresionant.

De asemenea, Herbert Blomstedt a fost onorat cu distincții precum: dirijor onorific al Gewandhausorchester Leipzig/ Staatskapelle Dresden/ Bamberger Symphoniker, dirijor laureat al Orchestrei Simfonice din San Francisco, dirijor onorific al Orchestrei Simfonice Naționale Daneze/ Orchestrei Simfonice Radio Suedeze, dirijor onorific laureat al Orchestrei Simfonice NHK.